

SAJENJE SADNIH DREVES V DOMAČEM VRTU

S prihodom jeseni na vrtovih in v sadovnjakih vstopamo v čas, najbolj ugoden za saditev novih sadnih dreves. Da bodo drevesa dobro uspevala, je pomembno, da sadike predhodno skrbno izberemo, sajenje pa dobro načrtujemo. O izboru sajenja sadnih vrst se odločamo glede na osebne želje, razpoložljiv prostor in način pridelave, ki ga bomo izbrali. V domačih vrtovih se ponavadi odločamo za ekološki oziroma biološki način pridelave, kjer pridejo v poštev manj občutljive sadne vrste, kot so kaki, kivi - aktinidija, nekatero jagodičevje in odporne oz. tolerantne sorte češenj, breskev, jablan, ...Premišljen izbor sadnih vrst in sort nas bo tudi le ob minimalnem škropljenju ali pridelavi na ekološki oziroma biološki način dolga leta nagrajeval z zdravim in kakovostnim pridelkom. Vsem sadnim vrstam je skupno, da potrebujejo veliko sonca, zato jim v vrtu namenimo najbolj osončene prostore. V primeru, da so drevesa posajena na osojno pobočje, ob gozdni rob, v senco ostalih dreves ali ob senčno stran hiše, bodo v iskanju svetlobe rasla nagnjena oziroma v iskanju sončne svetlobe več energije usmerjala v rast listne mase in manj v plodove.

Foto: Vasja Juretič

IZBOR SADIKE

Prostor, ki ga moramo nameniti posameznemu drevesu, je odvisen od posamezne sadne vrste, pri drevesih cepljenih na različne podlage pa predvsem od podlage, na katerega je cepljena sorta. Podlage določajo tudi veliko drugih karakteristik drevesa kot so talne zahteve in odpornost na viruse in ogorčice, a pri izbiri prostora je najpomembnejša lastnost, ki jo določa podlaga, končna velikost drevesa. Sadne vrste, ki po naravi in neodvisno od podlage zrastejo v mogočna drevesa in jim moramo nameniti veliko

površino so kaki, oreh, pekan oreh, kostanj, skorš, murva in mandelj. Ostale sadne sadike so v drevesnicah na voljo cepljena na šibkih, srednje bujnih in bujnih podlagah. Drevesa cepljena na šibkih podlagah so primerna za manjše prostore in bolj intenzivno pridelavo in bodo v končani rasti dosegla višino le dva do tri metre. Šibka podlaga pri jablani je M9, pri češnji Gisela 5, pri hruški Kutina MA. Na srednje bujnih podlagah – pr jablani sta srednji podlagi M7 ali MM 106 in sadno drevo zraste nekje do višine 4.5 m. Podlage, ki imajo najmočnejši koreninski sistem in dajo veliko drevo, so sejanci, pri češnji pa tudi tudi rešeljika. Osnovni napaki pri izbiri sadike sta, da izberemo drevo na preveč bujni podlagi, oziroma da drevesa posadimo pregosto skupaj. Izbor bujne podlage za majhen prostor ima za posledico zelo močno rast drevesa, ki ga tudi z intenzivno rastjo nikakor ne bomo mogli spraviti na manjšo velikost in v polno rodnost. Ob neupoštevanju priporočene sadilne razdalje drevo zaradi senčenja sosednjih dreves ne bo uspelo dobro razviti do končne velikosti in polne rodnosti. Zaradi senčenja bo pridelek manjši in manj kvaliteten. Krošnje pregosto sajenih rastlin so slabše prezračene, zato lahko v pregosto posajenem nasadu v nadalnje pričakujemo več težav z boleznimi in škodljivci. Drevesa vključujemo v domače vrtove tudi glede na kompatibilnost dreves z okoliškimi rastlinami, saj le-ta vplivajo na okoliške rastline s svojo senco, vlago, korninami in kemičnimi izločki. Tako naprimer oreh vsebuje snov juglon, ki je zaviralec rasti, zato v okolici oreha večina ostalih rastlin ne bo dobro uspevala. Prav tako moramo načrtovati območje senčenja drevesa in v ožjem območju drevesa ne sadimo okrasnih in užitnih rastlin, ki potrebujejo veliko sonca.

SAJENJE

Za dober začetek rasti in razvoja drevesa je najpomembnejši del dobro in pravilno pripravljena sadilna jama, založno gnojenje in pravilna globina sajenja. Po izboru prostora in načrtu zasaditve v domačem sadnem vrtu ročno ali strojno izkopljeemo sadilne jame, na večjih površinah pa pred saditvijo pripravimo teren po celotni površini. Živo- zgornjo plast zemlje oziroma živico pri izkopu shranimo na eno stran sadilne jame, bolj mineralni del- mrtvico pa na drugi del sadilne jame. Pri sajenju damo rodovitno zemljo na dno, mrtvico pa uporabimo za zasipanje zgornjega dela. Če jamo za sajenje drevesa izkopavamo ročno, nikar ne obupajmo prehitro. Jama naj bo široka 60-100 cm in globoka 50-60 cm. Le dovolj velika sadilna jama bo drevesu omogočala dobro razrast korenin in s tem uspešno črpanje hranil in vode ter rast krošnje v prihodnjih letih po sajenju. Trajne nasade ob pripravi gnojimo založno s preperelim hlevskim gnojem, kupljenimi organskimi gnojili ali kombinacijo organskih in mineralnih gnojil. Pred sajenjem dreves opravimo analizo tal. Tla želimo obogatiti z glavnimi hranili do C stopnje preskrbljenosti, saj se kasneje hranila, ki jih dajemo na površino nasada, v območje korenin le počasi premeščajo. Razlago založenosti tal dobimo skupaj z rezultati same analize tal. Založno gnojenje ob sajenju je nenadomestljiv del sajenja drevesa, saj nekateri slabo mobilni elementi potujejo skozi talni prepočasi, da bi ob naknadnem gnojenju po površini prišli do korenin in bili rastlini dostopni takoj. (Mihelič et al., 2010)

Predvsem drevesom na šibkih podlagah, ki so bolj privlačne voluharju, je priporočljivo ob sajenju okrog korenin namestiti mrežo proti voluharju. Z visokimi mrežami lahko drevje zaščitimo pred objedanjem divjadi. Sadne rastline kupljenje v loncu posadimo na enako globino, kot je bila sadika posajena v loncu. Če se odločimo za nakup sadike na goli

Foto: Vasja Juretič

korenini sadimo tako globoko, da zadebelitve na deblu- cepljenega mesta- niti po posedanju zemljine ne bo prekrila zemlja. V tem primeru bi korenine pognale iz cepiča in učinek podlage bi bil izničen. Sadiko na goli korenini pred sajenjem namočimo v vodo oziroma mešanico vode zemlje in uležanega hlevskega gnoja. S tem omogočimo takojšen stik korenin z zemljo in boljše ukoreninjanje. Ob sajenju k sadni sadiki pravilno namestimo oporni količek, ki bo v prvih letih po sajenju, pri drevesih na šibkih podlagah pa trajno, nudil oporo rastlini. Najbolj optimalno je, če drevo h količku privežemo v obliki osmice. Količek se ne sme dotikati debla, saj je zaradi pomanjkanja svetlobe stik količka in stebela preprečuje rast novih vej in posledično dobimo sadno drevo obraščeno le na osončeni strani, ki se ne dotika količka. Po

sajenju novo posajeno drevo dobro zalijemo.

Pripravila: Ana Leskovšek, univ.dipl.ing.agr